ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
2026 року,
протокол № .

Т. в. о. ректора університету, голова вченої ради, доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

2026 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ТРЕНІНГ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності С4 Психологія
галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

м. Хмельницький
2026

РОЗРОБНИКИ:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка педагогічних наук, доцентка Світлана ТАФІНЦЕВА
26 серпня 2026 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
27 серпня 2026 року, протокол № 1.

завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, доктор філософських наук, професор Леонід ВИГОВСЬКИЙ
27 серпня 2026 року

Деканеса факультету публічного управління, кандидатка наук з державного управління, доцентка Тетяна ПІДЛІСНА
28 серпня 2026 року

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
22 жовтня 2026 року, протокол № 2.

Голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка Ірина КОВТУН
22 жовтня 2026 року

Обліковий обсяг 0,6 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	–	3
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	4
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	7
	4.1. Аудиторні заняття	–	7
	4.2. Самостійна робота студентів	–	7
5.	Методи навчання та контролю	–	7
6.	Схема нарахування балів	–	8
7.	Рекомендовані джерела	–	9
	7.1. Основні джерела	–	9
	7.2. Допоміжні джерела	–	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
2.	Код і назва спеціальності	–	С4 Психологія
3.	Назва спеціалізації	–	-
4.	Назва дисципліни	–	Тренінг соціально-психологічної компетентності
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
7.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
8.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	4,0/120
9.	Форма семестрового контролю	–	залік
10.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	ППО 1 Вступ до спеціальності, ППО 4 Психологія спілкування з елементами тренінгу
	2) супутні дисципліни	–	ППО 5 Вікова психологія, ППО 6 Правове регулювання діяльності психолога
	3) наступні дисципліни	–	ППО 10 Соціальна психологія, ППО 11 Психологічне консультування з практикумом, ППО 16 Психологія конфлікту
11.	Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання
загальні компетентності (ЗК):

Інтегральна компетентність: здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, ЗК9 Здатність працювати в команді.

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання:

ПРН9 Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання
ПРН10 Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
ПРН12 Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.
ПРН13 Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно -вікові особливості.
ПРН16 Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
ПРН17 Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади СПК та групової динаміки

Тема 1. Соціально-психологічна компетентність (СПК) як складова професіоналізму психолога. Сутність та феноменологія СПК. Поняття СПК у психологічній науці. Різниця між комунікативною та соціально-психологічною компетентністю.

Структура СПК: когнітивний, конативний (поведінковий), афективний (емоційно-вольовий) та мотиваційно-ціннісний компоненти. СПК у структурі професіоналізму та професійної ідентичності психолога. Вплив СПК на формування професійної свідомості. Роль емпатії, рефлексії, асертивності та саморегуляції у збереженні фахової стійкості під час криз.

Діагностика та критерії розвитку СПК. Індикатори високого рівня СПК психолога. Бар'єри та рівні несформованості СПК (деформації, синдром самозванця, фахове вигорання).

Тема 2. Методологія та етичні принципи соціально-психологічного тренінгу (СПТ). Методологічні основи соціально-психологічного тренінгу. Поняття методології СПТ: гуманістичний, суб'єкт-суб'єктний та діяльнісний підходи. Теоретичні джерела СПТ: Т-групи К. Левіна, групова психотерапія (К. Роджерс, Я. Морено), теорія соціального навчання (А. Бандура). Специфіка СПТ як методу активного соціально-психологічного навчання та психокорекції.

Класифікація принципів тренінгової роботи. Загальнодидактичні принципи: системність, наочність, доступність, зв'язок теорії з практикою. Специфічні методичні принципи СПТ (Принцип активності та дослідницької (дослідницько-творчої) позиції учасників, принцип об'єктивації (усвідомлення) поведінки, принцип партнерської (суб'єкт-суб'єктної) взаємодії, принципи організації групового процесу, принцип «тут і зараз» (акцент на актуальних переживаннях), принцип персоніфікації висловлювань (відмова від

безособових суджень, «Я-висловлювання»), принцип щирості та відкритості спілкування, принцип конфіденційності.

Етичні норми та професійна відповідальність ведучого (тренера). Етичний кодекс психолога та його дотримання в тренінговій практиці. Інформована згода учасників: правило добровільності, мети та меж безпеки. Проблема «безпечного простору» та профілактика психологічної травматизації (безпека зворотного зв'язку). Межі компетентності тренера, супервізія та профілактика етичних порушень (подвійні стосунки, маніпулятивність).

Теми 3. Закономірності групової динаміки та фази розвитку тренінгової групи. Сутність та сили групової динаміки. Поняття групдинаміки в науці (К. Левін, І. Ялом). Основні елементи: згуртованість, норми, ролі, статусність, груповий тиск та конформізм. Феномен цілющих чинників групової роботи. Фази розвитку тренінгової групи. Класичні моделі фазовості (Б. Такмен, І. Ялом, І. Вачков).

Характеристика основних стадій: 1. Орієнтація та знайомство (Формування / Forming) – очікування, висока тривога, орієнтація на тренера. 2. Штормування та конфлікт (Storming) – боротьба за статус, опір тренінговим вправам, криза довіри. 3. Нормотворення та згуртовування (Norming) – вироблення спільних цінностей, прийняття групправил, відкритість. 4. Конструктивна робота та продуктивність (Performing) – глибока рефлексія, взаємопідтримка, досягнення цілей тренінгу. 5. Завершення та розпад (Adjourning) – підбиття підсумків, підготовка до виходу з групи, емоційне прощання.

Рольова структура тренінгової групи. Типологія ролей учасників (лідер, експерт, критик, «жертва», «блазень», пасивний спостерігач). Позиція ведучого на кожній із фаз розвитку групи.

Змістовий модуль 2. Розвиток базових компонентів СПК фахівця

Теми 4. Тренінг вербальної та невербальної комунікації і перцептивних навичок. Вербальна комунікація та техніки активного слухання. Бар'єри вербальної комунікації (семантичні, фонетичні, логічні, емоційні). Техніки активного і рефлексивного слухання: пауза, перефразування, уточнення, відображення почуттів (емпатійне слухання), резюмування. Психологічні аспекти постановки запитань (відкриті, закриті, проективні, зондуючі, сократівський діалог).

Невербальна комунікація як джерело прихованої інформації. Канали невербального спілкування: кінесика (жести, міміка, пантоміміка), проксеміка (зони комунікативного простору за Е. Холлом), такасика (доторки), просодика та екстралінгвістика (темп, тембр, паузи, зітхання). Феномен конгруентності / несконгруентності вербальних і невербальних сигналів. Синтонія, віддзеркалення (рапорт) та підстроювання в психологічному консультуванні та тренінгу.

Соціальна перцепція та спостережливість психолога. Механізми соціальної перцепції: ідентифікація, емпатія, децентрованість, рефлексія, каузальна атрибуція. Ефекти перцепції (ефект первинності та новизни, ефект ореолу, стереотипізація, проекція) та їх подолання у фаховій діяльності. Розвиток професійної спостережливості та перцептивної чутливості (сенситивності).

Тема 5. Асертивність та самопрезентація психолога в міжособистісній взаємодії. Сутність та психологічна природа асертивності. Поняття асертивності (від англ. *assert* стверджувати, відстоювати) як «золотої середини» між пасивністю (субдомінантністю) та агресією. Порівняльний аналіз трьох моделей поведінки: пасивної, агресивної та асертивної. Асертивні права особистості (концепція М. Сміта) та їх значення для діяльності психолога. Внутрішні та зовнішні бар'єри асертивності (страх відмови, провина, прагнення бути «хорошим» для всіх, соціальні стереотипи).

Техніки асертивної поведінки та утримання професійних меж. Техніка «Заїжджена платівка» (спокійне полегшене повторення своєї позиції). Техніка «Затуманення» (погодження з частиною правди у критиці для зниження напруги). Алгоритм конструктивної відмови («Асертивне НІ») без відчуття провини та агресії.Асертивна

вимога та конструктивна критика: «Я-висловлювання» в захисті власних і професійних інтересів.

Самопрезентація як інструмент формування професійного іміджу психолога. Поняття самопрезентації та її види (пряма/непряма, природна/цілеспрямована, реальна/віртуальна). Стратегії самопрезентації: асертивні (просування досвіду, компетентності) та захисні (виправдання, запобігання втраті обличчя). Структура професійного іміджу психолога: габітарний (зовнішній вигляд), вербальний, кінетичний та середовищний компоненти. Етика самопрезентації у публічному просторі та соціальних мережах (професійні межі, відсутність надмірної самореклами та самозвеличення).

Тема 6. Тема: Емоційний інтелект, емпатійний потенціал та телесні методи заземлення в практичній діяльності психолога.

Концепція емоційного інтелекту (EQ) та його компоненти. Теоретичні моделі емоційного інтелекту (Д. Ґоулман, П. Саловей та Дж. Майєр, Р. Бар-Он). Чотири базові блоки EQ: розпізнавання (ідентифікація) власних емоцій, використання емоцій для мислення, розуміння причин емоційних станів, управління емоціями (саморегуляція). Емоційний диференціал та алекситимія як бар'єр у практичній роботі психолога.

Емпатія як професійно важлива якість та інструмент контакту. Поняття емпатії, її різновиди: когнітивна, емоційна та соматична (тілесна) емпатія.

Нейробіологічні підвалини емпатії (дзеркальні нейрони). Відмінність між емпатією, симпатією, жалем та співчуттям. Феномен вторинного травматичного стресу та злиття (конкресценції) у тренінгу та консультуванні: як співпереживати, не втрачаючи власних меж.

Соматичне заземлення та тілесна усвідомленість (Somatic Grounding). Поняття заземлення (grounding) та центрованості (centering) у соматичній психології (П. Левін, О. Лоуен). Роль пропріоцепції та інтерцепції в процесі регулювання афекту. Фізіологічні механізми заземлення: робота вегетативної нервової системи (симпатичний та парасимпатичний відділи, полівагальна теорія С. Порджеса). Базові техніки заземлення в тренінговій групі: робота з опорою, диханням, фокусом уваги та фізичними відчуттями.

Тема 7. Конструктивна взаємодія в конфлікті та ненасильницьке спілкування (NVC). Психологічна природа конфлікту та класичні стратегії поведінки. Динаміка конфлікту: предконфліктна ситуація, інцидент, ескалація, кульмінація, завершення та постконфліктний період. Структура конфлікту: позиції, інтереси та глибинні потреби сторін (модель «Льодовик конфлікту»). Двомірна модель стратегій поведінки в конфлікті К. Томаса та Р. Кілманна (суперництво, пристосування, уникнення, компроміс, співпраця). Роль психолога/тренера в конфлікті: від третьої сторони (медіатора) до нейтрального фасилітатора.

Концепція Ненасильницького спілкування (NVC) М. Розенберга. Філософські та гуманістичні підвалини NVC (К. Роджерс, М. Розенберг). Чотири базові кроки NVC-моделі: Спостереження (Observation) – опис фактів без оцінки, критики та діагнозів Почуття (Feelings) – вираження власних емоцій замість звинувачення іншого. Потреби (Needs) – усвідомлення універсальних людських потреб, що стоять за емоціями. Прохання (Request) – формулювання конкретних, виконуваних, асертивних дій «тут і зараз». Мова «Шакала» (судження, вимоги, провина, «ти-повідомлення») vs. Мова «Жирафа» (емпатія, факти, потреби, «я-повідомлення»).

Медіація та деескалація напруги в груповій практиці. Алгоритм емпатійного слухання конфліктуючих сторін. Техніки рефреймінгу та детоксикації агресивних висловлювань. Профілактика конфліктів у тренінговій групі на етапі штормування (Storming).

Тема 8. Психологічна безпека, межі та ресурсний стан тренера. Концепт «психологічної безпеки» (Psychological Safety) в групі. Визначення за Е. Едмондсон (Amy Edmondson): відсутність страху бути засудженим за помилки, нерозуміння чи вираження

вразливості. Вплив психологічної безпеки на глибину групової рефлексії та інтеграцію досвіду.

Маркери безпечного та небезпечного середовища. Ознаки тривоги та опору в групі (пасивність, іронія, монополізація, «розщеплення» на мікрогрупи).

Інструменти тренера для створення та підтримки безпеки. Контрактування та групові правила (конфіденційність, «стоп-правило», я-повідомлення, безоціночність) Легітимізація почуттів та складних відповідей учасників Контейнування тривоги й групової напруги.

Змістовий модуль 3. Проектування та ведення авторського тренінг

Тема 9. Професійні вимоги до тренера. Стиль, професійна позиція, ресурси та ко-тренерство. Професіограма та особистісні якості тренера СПТ. Структура професіоналізму тренера: теоретична підготовка (знання групдинаміки, психології особистості та спілкування); методична майстерність (володіння психотехніками, дизайн тренінгу, фасилітація); особистісна готовність (емпатійність, конгруентність, рефлексивність, фрустраційна толерантність). Професійна позиція тренера: відмова від оціночності, експертного домінування та директивності; концепція «Тренер як фасилітатор та процес-консультант»; усвідомлення власних «сліпих плям» та міри професійної відповідальності.

Індивідуальний стиль ведення тренінгової групи. Поняття та чинники формування тренерського стилю: вплив темпераменту, особистісних рис та психотерапевтичної модальності. Класифікація стилів керівництва групою (за К. Левіним та І. Яломом). Гнучкість стилю: здатність змінювати позицію залежно від фази розвитку групи (від директивності на етапі знайомства до фасилітації на етапі продуктивної роботи).

Інституціоналізація та культура ко-тренерства. Феномен ко-тренерства (парної роботи). Переваги ко-тренерства: стереоскопічний огляд групи, розподіл навантаження, взаємна емоційна підтримка, профілактика вигорання. Моделі та типи взаємодії ко-тренерів: Етичні та методологічні ризики в ко-тренерстві: конкуренція за увагу групи, відкриті суперечки між тренерами, розмивання відповідальності. Правила екологічного ко-тренерства: попередній шедулінг, обов'язковий дебрифінг (аналіз сесії), заборона на знецінення партнера в колі.

Тема 10. Методика проектування авторської тренінгової програми.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються у НММ/силабусі навчальної дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань визначаються у НММ/силабусі навчальної дисципліни.

4.2. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів зазначаються в НММ/силабусі навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

1) традиційний усний виклад змісту теми;

2) слайдові презентації.

На семінарських заняттях відбувається:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- тренінги спрямовані на розвиток здатності генерування нових ідей;

- вирішення тестових завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.
- На практичних заняттях:
- оцінювання процесу формування навичок (рольове моделювання, експрес-аналіз відео/аудіозаписів (демонстраційних сесій), експрес-кейси);
- захист портфоліо практичних матеріалів

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
2. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі) опитування на семінарських заняттях;

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку. Семестровий залік – це форма підсумкового, що полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, як правило, виключно на підставі результатів поточного оцінювання (за умови, що здобувачем вищої освіти за поточний контроль накопичено 36 і більше балів). (п. 3.8.7.2.1. ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова від 28 січня 2026 року, протокол № 8). Семестровий залік як окремий контрольний захід проводиться за бажанням здобувача вищої освіти отримати підсумковий бал вищий за розрахунковий (відповідно до формули, що вказана у п. 4.5.2.1. ПОЛОЖЕННЯ). У разі отримання здобувачем вищої освіти на заліку підсумкової оцінки, що є нижчою ніж розрахункова, йому виставляється розрахункова.

6. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів визначається за формулою:

$$\sum л = Фл / Пл \times Max,$$

де: ∑л – загальна кількість балів;

Фл – кількість фактично відвіданих лекцій;

Пл – планова кількість лекцій, визначена робочою програмою;

Max – максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за роботу на лекціях.

Кількість балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час семінарських (практичних, лабораторних) занять з навчальної дисципліни, визначається за формулою:

$$\sum с = (Б1+Б2+\ldots+Бn) / n \times К,$$

де: ∑с – загальна кількість балів; Б – кількість балів, отриманих на одному занятті;

n – кількість семінарських (практичних, лабораторних) занять, визначених робочою програмою;

К – коефіцієнт, який, як правило, дорівнює **6** (для денної форми здобуття освіти) або **5** (для заочної форми здобуття освіти).

Коефіцієнт К дорівнює **8** (для денної форми здобуття освіти) або **6** (для заочної форми здобуття освіти) у разі, якщо навчальна дисципліна не передбачає проведення лекційних занять або їх обсяг є незначним (6 і менше год. для денної форми здобуття освіти та 4 і менше год. для заочної форми здобуття освіти).

6.1. Нарахування балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис. 1.

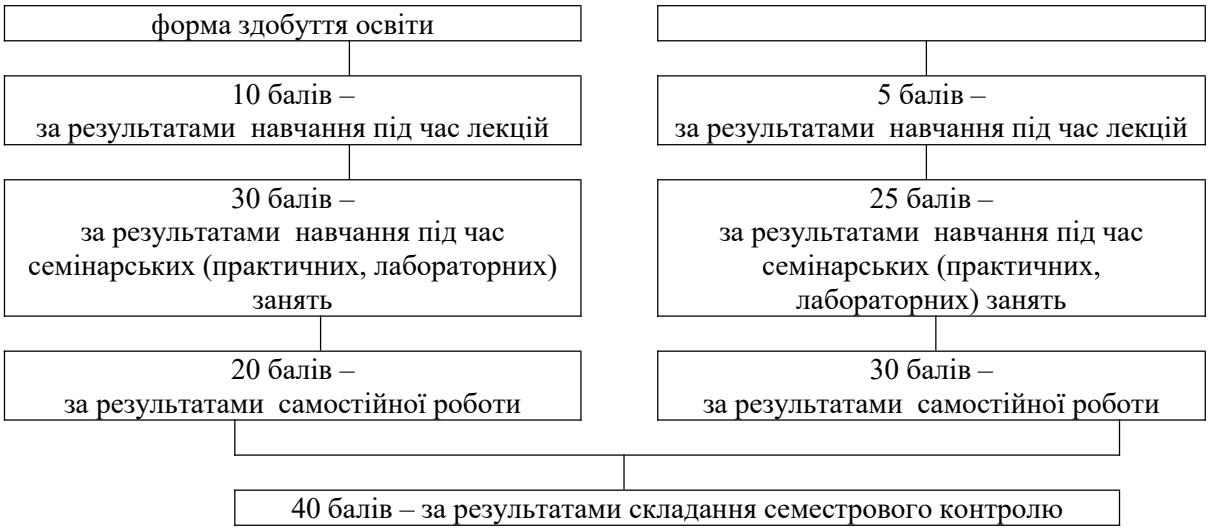

Рисунок 1. – Схема нарахування балів

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються у НММ/силабусі навчальної дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721625/1/Zlyvkov_Lukomska.pdf
2. Карпенко Є. Основи психотренінгу : навч. посібник. – Дрогобич, 2015.78 с. https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2360/1/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%84.%D0%92.%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B3%D1%83.pdf
3. О'Коннелл Ш., Салам А. МеденіПосібник для тренера: Як підготувати та провести тренінг, що матиме вплив. б.в., б.р., 122 с. https://www.ndi.org/sites/default/files/Manual%20for%20trainers.pdf
4. Панок В. Г. Прикладна психологія. Теоретико-методологічні проблеми : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2014. 368 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707672/1/panok2017.pdf
5. Становлення ідентичності фахівця : монографія / Г. О. Балл, В. Л. Зливков, С. О. Копилов та ін.; за ред. В. Л. Зливкова. Київ-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 260 с. https://pdf.core.ac.uk/corefilesystem/pdf/341/32309682.pdf?se=2026-10-17T13%3A22%3A06Z&sp=r&sv=2026-06-06&sr=b&rscd=inline%3B%20filename%3D%2232309682.pdf%22&rsct=application/pdf&sig=ZtM/siifUgsycJcrb9%2B4xB6BXVAq71AE1lsw3iOY8OQ%3D
6. Трамбовецька Н., Іванік О., Ґавінек-Дагаргулія М., Каравай А., Яцик В. Наталія Трамбовецька, Оксана Іванік, Марта Ґавінек-Дагаргулія, Альона Каравай, Віра Яцик. Київ, 2015. 71 с. https://insha-osvita.org/wp-content/uploads/2020/12/Trainers_Handbook.pdf
7. Штифурак В. С. Теорія і практика групової роботи: навчально-методичний посібник. Вінниця : ВДПУ, 2012. 198 с. DOI: https://doi.org/10.31652/159.98(075.8)-1-198

7.2. Допоміжні джерела

8. Андрієвська-Семенюк О. П. Формування професійної ідентичності майбутніх

психологів. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2020. № 21. С. 102–106.
9. Гаркавенко Н. В., Доскач С. С. Професійна свідомість як фактор особистісного становлення майбутнього фахівця. *Габітус*. 2020. Вип. 14. С. 175–179.
10. Гульбс О. А., Кобець О. В., Тишакова Л. М., Дяхтяренко С. Ю. Психологічні особливості структури професійної свідомості викладачів вищої школи. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 8 (26). С. 429–441.
11. Етичний кодекс психолога (прийнятий на І Установчому з'їзді Товариства психологів України 20.12.1990 р.).
12. Євдокімова О. О. Становлення професійної ідентичності майбутніх психологів у процесі навчання у ВНЗ. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 21. С. 145–156.
13. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник. К. : Либідь, 2003. 424 с.
14. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Мотивація діяльності людини : навч. посіб. у схемах, таблицях, коментарях. Одеса : ОДУВС, 2023. 154 с.
15. Кузікова С., Зливков В., Лукомська С., Щербак Т., Котух О. Психологічний супровід особистості в умовах війни : навч. посібник. Київ-Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2024. 260 с.
16. Кучеровська Н. А. Професійна свідомість психолога-практика як предмет дослідження. *Журнал практикуючого психолога*. 2001. № 7. С. 84–94.
17. Мазай Л. Ю., Шахов В. І. Проблема професійної ресурсності майбутніх психологів в умовах суспільних потрясінь. *Соціально-психологічні ресурси особистості в екстремальних умовах* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 71–75.
18. Макарова О. П. Професійна ідентичність: структура та особливості. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 3. Т. 1. С. 77–82.
19. Методичні рекомендації щодо дотримання Етичного кодексу психолога / Упоряд. Комісія з етики Товариства психологів України. К., 1990 (зі змінами та адаптаціями).
20. Мотозюк Л. М., Тафінцева С. І. Формування здатності до стресостійкої комунікації в здобувачів освіти гуманітарного профілю. Науковий журнал «Габітус» Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. Вид. дім «Гельветика», 2025. Випуск №80 С. 57-62. DOI: 10.32782/hbts.80.10
21. Пахомов І. В. Профілактика професійного та емоційного вигорання педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти : навчальний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 114 с.
22. Тафінцева С. І., Мотозюк Л. М. «Тріщина в броні»: травматизація дитини та шляхи зцілення. European humanities studies State and Society. 2025. Issue 4. С. 104-118. DOI: https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2025.4.08 (Index Copernicus)
23. Тафінцева С. І., Мотозюк, Л. М. Професійні якості дитячого психотерапевта: теоретичний аспект. Ментальне здоров'я. Вид. дім «Гельветика», 2025. № 2. С. 86-93. DOI: 10.32782/3041-2005/2025-2.14
24. Тафінцева С. І. Нетрадиційні методи організації освітнього процесу з дисципліни «Психологія спілкування» у закладі вищої освіти. Практична психологія XXI ст.: проблеми та перспективи : матеріали IX міжвузівської науково-практичної конференції. (електронне видання). Хмельницький: кафедра психології ХГПА, 2025. 364 с. С. 272-279.
25. Тафінцева С. І., Мотозюк Л. М. Психологічні детермінанти комунікативних бар'єрів у системі взаємодії «психолог-консультант – клієнт». Інформація та документ у сучасному науковому дискурсі: матеріали доповідей IX Всеукраїнської дистанційної науково-практичної конференції 08 травня 2026 р., м. Івано-Франківськ / укладачі: Опар Н. В., Романишин Ю. Л. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2026. 182 с. С. 146-150.
26. Тафінцева С. І., Мотозюк Л. М. Психологія спілкування в умовах гібридної війни:

формування когнітивної стійкості студентської молоді до маніпулятивних» впливів. Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Одеса : ДЗ Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с. С. 345-347.

27. Тафінцева С. І. Онлайн-курси як ефективний інструмент неформальної освіти у професійній підготовці студентів-психологів. Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: зб. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Київ : Педагогічна думка, 2025. 480 с. С. 286-289.
28. Тафінцева С. І., Мотозюк Л. М. Медіація при підлітковій кризі: партнерство дитини, батьків і дитячого психолога. Медіація & університети 2.0 : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 листопада 2025 р., Львів) / редкол.: Романардзе Л., Горецька Х., Голинська М., Єнін М. Одеса: Астропринт, 2025. 536 с. С. 61-65.
29. Тафінцева С. І., Дутчишин І. П. Особливості конформної поведінки у підлітковому віці. Психологія XXI століття: теоретичні та практичні дослідження : зб. наук. пр. Хмельницький : Вид-во МАУП, 2024. Вип. 19. 357 с. С. 310-319.
30. Мотозюк Л. М., Тафінцева С. І. Забезпечення розуміння навчальної інформації в умовах онлайн-навчання у здобувачів освіти спеціальності 053 Психологія. Практична психологія XXI ст.: проблеми та перспективи : матеріали VII міжвуз. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 20 квітня 2023 року). Хм. : кафедра психології ХГПА, 2023. С.104-109. 183 с.
31. Шевченко Н. Ф., Чепішко О. І. Професійна свідомість практикуючих психологів-початківців: специфіка розвитку. *Journal of Psychology Research*. 2019. Вип. 25 (8). С. 97–106.
32. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, динаміка, методика. К. : Вища школа, 2006. 382 с.
33. Ekman P. Unmasking the Face: A Guide to Recognizing Emotions From Facial Clues. ISHK, 2003. 212 p.
34. Goleman D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. Bantam Books, 2005. 384 p.
35. Levine P. A. Waking the Tiger: Healing Trauma. North Atlantic Books, 1997. 288 p.
36. Pease A., Pease B. The Definitive Book of Body Language. Bantam, 2006. 400 p.
37. Porges S. W. The Polyvagal Theory: Neurophysiological Foundations of Emotions, Attachment, Communication, and Self-regulation. W. W. Norton & Company, 2011. 368 p.
38. Rosenberg M. B. Nonviolent Communication: A Language of Life. 3rd ed. PuddleDancer Press, 2015. 264 p.
39. Smith M. J. When I Say No, I Feel Guilty: How to Cope Using the Skills of Systematic Assertive Therapy. Bantam, 1975. 324 p.
40. Thomas K. W. Conflict and Conflict Management. Handbook of Industrial and Organizational Psychology, ed. M. D. Dunnette. Chicago : Rand McNally, 1976. P. 889–935.
41. Tuckman B. W., Jensen M. A. C. Stages of Small-Group Development Revisited. Group & Organization Studies. 1977. Vol. 2, No. 4. P. 419–427.
42. Yalom I. D., Leszcz M. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. 6th ed. Basic Books, 2020. 832 p.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Бібліотека Інституту соціальної та політичної психології НАПН України: http://ispp.org.ua/biblioteka.htm
2. Бібліотека психологічної літератури: http://psylib.kiev.ua/

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського http://dnpb.gov.ua/ua/
4. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Даний ресурс містить максимально широкий спектр ключових текстів з психології, психогігієни, філософії, релігії, культурології та ін. – URL: http : //psylib.kiev.ua/
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: http://www.nbuv. gov.ua/
6. Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім.М.П.Драгоманова: http://hklib.npu.edu.ua/
7. Національний репозитарій академічних текстів. URL: https://nrat.ukrintei.ua/
8. Науковий журнал «Психологічний часопис» Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/abou
9. Портал професійних психологів України «У психолога»: http://upsihologa. com.ua/
10. Психологічна бібліотека Псі-фактор: http://psyfactor.org
11. Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. URL: http://www.ounb.km.ua/
12. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. URL: http://www.univer.km.ua/

Освітні курси

1. Вступ до медіації. Онлайн курс на платформі ВУМ. URL: https://vumonline.ua/course/mediation/
2. Діалог та медіація: шлях до порозуміння. Онлайн курс на платформі Прометеус. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/mediacia-dialog/
3. Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія. Онлайн курс на платформі Прометеус. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/nebaiduzhi-bazovi-emotsiini-potreby/
4. Психологія стресу та способи боротьби з ним. Онлайн курс на платформі Прометеус. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/psychology-of-stress/.
5. Точка турботи: онлайн-курс про психологічну допомогу командам та бізнесам. Онлайн курс на платформі EdEra. URL: https://study.ed-era.com/uk/courses/course/4221
6. Я і якісне та цілісне навчання. Соціально-емоційне навчання і психосоціальна підтримка. Онлайн курс на платформі Прометеус. URL: https://prometheus.org.ua/prometheus-free/learning-quality-sel-psychosocial-support/